

معاون با سابقه

قاضی محمد شهبازی، متولد سال ۱۳۵۴ و دارای مدرک دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی است. او ۲۲ سال سابقه قضایی دارد که همه این سال‌ها در حوزه جنایی به‌عنوان دادیار، باز پرس و سرپرست دادسرای امور جنایی تهران و معاون دادستان طی شده است. شهبازی بین سرپرستان دادسرای نواحی مختلف تهران از جمله با سابقه‌ترین هاست. او که رابطه خوبی با خبرنگاران و اهالی رسانه دارد معتقد است رسانه‌ها یکی از بازوان اساسی دادسرا برای صلح و سازش در پرونده‌های قتل هستند.

مهم‌ترین انگیزه‌های قتل در تهران

بررسی آمار جنایی نشان می‌دهد بیشتر قتل‌ها هیجانی و بدون تصمیم قبلی است. متأسفانه مادر موضوع صبر و حوصله دچار یک واپس‌ماندگی فرهنگی شده‌ایم. مثلاً سر چهارراه به‌خاطر چراغ سبز و قرمز قتل اتفاق می‌افتد. یا قتل بر سر ۳۰ هزار تومان. قتل به‌خاطر چپ‌نگاه کردن و مسائلی این‌چنینی. مثلاً هنگام رانندگی دوراننده جلوی هم می‌پیچند؛ اگر یکی از آنها دستش را بیرون ببرد و به نشانه عذرخواهی تکان دهد هیچ وقت درگیری اتفاق نمی‌افتد و این نکته خیلی مهمی است. حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد قتل‌هایی که اتفاق می‌افتد به‌خاطر همین چیزهای پیش‌پاافتاده است.

در سال ۱۴۰۱
۵ نفر

با کمک خیران و تلاش واحد صلح و سازش و صلح‌یاران دادسرای امور جنایی تهران از قصاص نجات پیدا کردند.

۱۰ ماه

گذشته در تهران هیچ حکم قصاصی اجرا نشده است که این موضوع یک رکورد محسوب می‌شود.

رکورد دریافت دیه متعلق به پرونده‌ای است که **اواخر سال ۱۴۰۱** به نتیجه رسید و **اولیای دم با دریافت ۳۵ میلیارد تومان قاتل را بخشیدند.**

۹۰ درصد از پرونده‌های قتل در تهران کشف می‌شود.

سرپرست دادسرای امور جنایی می‌گوید سال گذشته ۵ نفر با صلح و سازش از چوبه‌دار نجات یافتند

۱۰ ماه بدون قصاص

پیش از این، طبق رسمی نانوشتی در سحرگاه چهارشنبه آخر هر ماه، محکومان به قصاص در زندان رجایی شهر پای چوبه‌دار می‌رفتند و اگر در آخرین لحظات نمی‌توانستند رضایت اولیای دم را جلب کنند، حکم‌شان اجرا و پرونده زندگی‌شان برای همیشه بسته می‌شد. در ۱۰ ماه گذشته اما این رسم به‌طور کلی از بین رفت. اما این دستاورد بزرگ چگونه به‌دست آمد و چطور شد که چهارشنبه‌های آخر ماه دیگر کابوس چوبه‌دار زندانیان رجایی شهر نشود؟ قاضی محمد شهبازی، سرپرست دادسرای امور جنایی تهران در گفت‌وگویی اختصاصی به چگونگی رشد آمار صلح و سازش در پرونده‌های قتل پرداخت و لحظات حساس و پراسترس پیش از اجرای حکم را توصیف کرد.

این روزها تعداد اولیای دمی که به قاتلان رضایت می‌دهند بیشتر شده است. این دستاورد را چگونه به‌دست آوردید؟

ما در دادسرای جنایی واحد صلح و سازش متشکل از صلح‌یاران و خیران ایجاد کرده‌ایم. این مجموعه روند پرونده‌ها را در ماه‌های گذشته عوض کرد. دیدگاه‌ها رفت به سوی صلح و سازش. ما تلاش برای ایجاد صلح و سازش را از زمانی که پرونده به واحد اجرای احکام فرستاده می‌شود آغاز می‌کنیم و تا پای چوبه‌دار و حتی لحظه قبل از اجرای حکم ادامه می‌دهیم.

معمولاً برای جلب نظر افراد خیر چه تلاش‌هایی انجام دادید؟

آنها را با پرونده‌های قصاص آشنا کردیم. هیولایی که از یک فرد محکوم به قصاص در اذهان بود که یک فرد مجرم، خطرناک و... است از بین رفت. خیلی از ما اگر در موقعیتی که زندانیان محکوم به قصاص در آن بودند قرار بگیریم شاید مرتکب قتل شویم. این افراد معمولاً تکرار جرم ندارند. بر خلاف جرائم سرقت، کلاهبرداری و... که معمولاً چندباره مرتکب جرم می‌شوند، محکومان به قصاص معمولاً به ندرت دیده شده که بعد از بخشش باز هم مرتکب جرم شوند. خیران در دو قسمت به ما کمک می‌کنند که عمده آن، پرداخت وجه‌المصلح‌های است

که اولیای دم به‌عنوان دیه می‌خواهند. بخش دوم در اشتغال این افراد است که بعد از آزاد شدن از زندان باید کسب‌وکاری داشته باشند که در این زمینه افراد زیادی با ما همکاری می‌کنند. مهم کمک کردن برای

نجات جان یک انسان است. آیا آمار از پرونده‌هایی که به صلح و سازش منجر شده دارید؟

در سال گذشته موفق شدیم نزدیک به ۵۰ نفر را با کمک خیران و تلاش واحد صلح و سازش و صلح‌یاران از قصاص نجات دهیم. در ۱۰ ماه گذشته (تا هفته اول اردیبهشت ۱۴۰۲) هم هیچ‌گونه اجرای احکام قصاصی نداشته‌ایم. روند صلح و سازش خوب است و امیدوارم امسال افراد بیشتری شامل صلح و سازش شوند.

وقتی قرار است یک نفر از قصاص کنیده چه مراحل باید طی شود و پیش از اجرای حکم چه اتفاقاتی می‌افتد؟

برابر مقررات قانونی به زندانی اعلام می‌کنیم که وقت اجرای حکم رسیده است. حق دارد تقاضای ملاقات داشته باشد و با خانواده‌اش دیدار کند. همین‌طور به اولیای دم هم ابلاغ می‌کنیم. در روز اجرای حکم قاضی اجرای احکام، مسئول زندان، فرمانده انتظامی محل، پزشکی قانونی در محل حاضر می‌شوند. در زندان سازوکاری پیش‌بینی کرده‌ایم که در سالن کنفرانس همه را جمع می‌کنیم. با اولیای دم صحبت می‌کنیم. معمولاً در این جلسه موفق می‌شویم از اولیای دم رضایت یا

هیچ‌یک از مقامات زندان، قضات، مددکاران و... حق اجرای حکم را ندارند. فقط اولیای دم باید اجرا کنند. اگر اجرا نکنند، ما هم حکم را اجرا نمی‌کنیم

مهلّت بگیریم. از ظرفیت خادمان حرم‌ها، هنرمندان، ورزشکاران و... هم استفاده می‌کنیم. ما این راه را برای چهره‌ها باز کرده‌ایم که حتی تا پای چوبه‌دار هم بیایند و در این راه به ما کمک کنند. مثلاً آقای پروین، آقای طالقانی و... هم بارها در این جلسه‌ها حاضر شده‌اند. در ادامه به اولیای دم می‌گوییم باید به‌مدت ۵ دقیقه در اتاق اجرای حکم حرف زندانی را گوش کنید. زندانی به خط پایان رسیده و التماس می‌کند و می‌گوید اشتباه کردم و... زمان تأثیرگذاری است و خیلی از اولیای دم با دیدن این وضعیت از اجرای حکم صرف‌نظر می‌کنند. بعد از همه این تلاش‌ها حکم را چه کسی اجرا می‌کند؟ شایعه شده که مثلاً سر بازان زندان مأمور اجرای حکم هستند.

هیچ‌یک از مقامات زندان، قضات، مددکاران و... حق اجرای حکم را ندارند. فقط اولیای دم باید اجرا کنند. اگر اجرا نکنند، ما هم حکم را اجرا نمی‌کنیم. گفته می‌شود مثلاً سر بازان حکم را اجرا می‌کند و... چنین چیزی وجود ندارد. اولیای دم می‌توانند با خودشان یا وکیل‌شان حکم را اجرا کنند.

آیا از وضعیت افرادی که با تلاش شما و خیران از قصاص نجات پیدا کرده‌اند خبری دارید؟ اغلب افرادی که آزاد می‌شوند کاملاً تغییر می‌کنند. می‌گویند ما بسا رفتن پای چوبه‌دار مژه‌مرگ را چشیده‌ایم و خدا دوباره به‌واسطه اولیای دم ما را به زندگی برگرداند. بنابراین قدر زندگی‌مان را بیشتر می‌دانیم و سمت کار خلاف نمی‌رویم.

آیا پرونده‌های وجود داشته که شما از بخشش قطع امید کرده باشید اما در نهایت اولیای دم قاتل را بخشیده‌اند؟

در پرونده‌های هنگام اجرای حکم، قاتل می‌خواست صحبت کند که پدر مقتول یک سیلی به‌صورتش زد. بعد از آن گفتیم که به‌شرطی حکم قصاص را اجرا می‌کنیم سیلی زده شده خیران شود. یعنی قاتل به‌صورت پدر مقتول سیلی بزند. قبول کردند اما قاتل گفت این کار را نمی‌کنم. چون من می‌خواهم قصاص شوم و چه سیلی بزنم چه نزنم برایم فرقی نمی‌کند. پدر مقتول طناب را به گردن قاتل انداخت. پرسید برای اجرای حکم کدام میله را بکشیم؟ میله اجرای حکم را گرفت و وقتی دید که حش در دستش است گفت اجرا نمی‌کنم و قاتل را بخشید. گفت می‌خواستم قاتل تا آخر خط برود و طعم مرگ را بچشد که دیگر خلاف نکند. و می‌خواستیم بینم سیستم قضایی چقدر حق ما را می‌دهد.

برای بخشیده شدن قاتل گاهی مبالغ کلانی هم پرداخت می‌شود. بیشترین مبلغ چقدر بوده است؟

موردی داشتیم که اولیای دم اخیراً درخواست دریافت ۳۰ میلیارد تومان دیه کرده بودند که این مورد را اعلام نکرده بودیم و برای نخستین مرتبه به شما می‌گویم که چون خانواده قاتل وضعیت مالی خوبی داشتند این مبلغ پرداخت شد و قاتل از قصاص نجات پیدا کرد.

شایعه‌ای رواج دارد که گفته می‌شود از محکوم به قصاص پول طناب دار یا پول تبر گرفته می‌شود. آیا این موضوع صحت دارد؟

اجرای حکم با تبر وجود ندارد. و اجرای قصاص با طناب است. آنجا طناب برای اجرای حکم وجود دارد. مثلاً اگر هم قرار باشد طناب خریده شود مگر چقدر قیمت دارد؟ چنین چیزی وجود ندارد که برای اجرای حکم پول طناب گرفته شود. مگر چقدر طناب استفاده می‌شود. این شایعه است.